

dr hab. Wojciech Kubica, prof. AM

Łódź, 02.02.2025 r.

diedzina sztuki

dyscyplina: sztuki muzyczne

Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi

Ocena dorobku artystycznego, dydaktycznego, naukowego, oraz dzieła artystycznego Pani dr Anny Paras w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne

Zlecniodawca oceny

Zlecniodawcą recenzji jest Akademia Sztuki w Szczecinie w oparciu o pismo z dnia 22.11.2024 roku. Podstawę prawną stanowi uchwała nr 10/II/2024 Rady Dyscypliny Sztuki Muzyczne Akademii Sztuki w Szczecinie z dnia 28.10.2024 roku, podjęta na mocy art. 221 ust. 5 w zw. z art. 178 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* w zw. z §20 ust. 1 powołująca komisję habilitacyjną w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Pani dr Annie Paras. Do wniosku o przygotowanie recenzji dołączona została dokumentacja w formie elektronicznej.

Dane o Kandydacie

Dr Anna Paras Ukończyła Akademię Muzyczną im. K. Szymanowskiego w Katowicach uzyskując dyplom w klasie fortepianu prof. dra hab. Józefa Stompla oraz w klasie kameralistyki prof. dr hab. Teresy Baczewskiej. W okresie studiów uczestniczyła w koncertach, festiwalach

i warsztatach prowadzonych między innymi przez prof. A. Jasińskiego, B. Hesse- Bukowską, A. Orłowieckiego. W latach 2001-2007 była wykładowcą w Akademii Muzycznej w Katowicach, współpracując głównie z katedrą instrumentów smyczkowych. W tym okresie brała udział

w konkursach, koncertach i festiwalach instrumentalnych, otrzymując wiele wyróżnień dla pianisty kameralisty. W ramach swojej działalności artystycznej w 2006 roku wraz z Beatą Warykiewicz-Siwy nagrała płytę z sonatami G. Enescu oraz E. Elgara. W 2007 roku przeprowadziła się do Szczecina i rozpoczęła pracę w Akademii Muzycznej im.

I. J. Paderewskiego, a następnie w Akademii Sztuki w Szczecinie. Jednocześnie podjęła pracę w Zespole Szkół Muzycznych w Szczecinie, prowadząc klasę kameralistyki i fortepianu, uzyskując wraz z uczniami liczne nagrody na konkursach o zasięgu ogólnopolskim. W ramach swojej działalności koncertowej miała okazję współpracować ze znakomitymi instrumentalistami między innymi prof. Janem Staniendą, Jackiem Muzykiem i Igorem Cecocho oraz solistami Filharmonii im. M. Karłowicza w Szczecinie.

Ocena Autoreferatu

Dr Anna Paras w autoreferacie prezentuje zawartą w szeregu punktów swoją wizję drogi artystycznej. Podzielić je można na trzy grupy – dane Habilitantki i informacja o przebiegu jej zatrudnienia, opis dzieła artystycznego przedłożonego do oceny w procesie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, oraz opis szeroko pojętej artystycznej, naukowej i dydaktycznej działalności. Z autoreferatu wyłania się bardzo spójna i konsekwentna droga zawodowego rozwoju wynikającego ze sprecyzowanych i muzycznych gustów i zainteresowań Habilitantki. W zakresie wykonawstwa jest to ogólnie pojęta instrumentalna i wokalna kameralistyka fortepianowa oraz, w przypadku pianistyki solowej, predylekcje do muzyki narodowej, ze szczególnym uwzględnieniem twórczości mniej znanych polskich kompozytorów. Ten właśnie aspekt w działalności pianistki zasługuje na specjalne uznanie. W powyższy nurt wpisuje się zainteresowanie pianistki twórczością Romana Statkowskiego. Bez wątpienia do jego rozbudzenia przyczynić musiał się niezwykle udany koncert symfoniczny wraz z Filharmonikami Śląskimi podczas którego Anna Paras wykonała *Koncert fortepianowy fis-moll op.3* tego kompozytora. Jako student katowickiej uczelni miałem przyjemność wysłuchać tego koncertu i byłem pod jego ogromnym wrażeniem. Podzielam również opinię dr Anny Paras o wpływie aktywnej działalności koncertowej na pedagogikę na jej każdym etapie. Pianistka stwierdza: „Zawsze fascynowała mnie ciągłość obserwacji rozwoju młodych ludzi i ich talentu. Błędy, których nie udaje się wyeliminować na wcześniejszych etapach edukacji, często stają się widoczne na poziomie studiów, dlatego z wielką pieczołowitością i zaangażowaniem staram się dbać o każdy detal w rozwoju moich uczniów”. Staranność, konsekwencja w osiąganiu kolejnych artystycznych celów, dbałość o profesjonalne przygotowanie do właściwego oddania zamierzeń twórcy wykonywanych dzieł to cechy którymi określić można Habilitantkę po lekturze autoreferatu.

Ocena dzieła artystycznego

Jako podstawę do przeprowadzenia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Anna Paras przedstawiła dwie propozycje dzieła artystycznego. W pierwszym z nich pianistka prezentuje monograficzny program z solową, fortepianową twórczością Romana Statkowskiego. Na dzieło składają się następujące pozycje:

- *Krakowiak-Rêverie G-dur op. 23 nr 2*
- *Oberek Es-dur op. 22 nr 4*
- *Dumka z 3 Pièces polonaises op. 9*
- *4 Mazurki op. 24 – e-moll, f-moll, a-moll, Ges-dur*
- *Cykl 8 miniatur Nieśmiertelniki op. 19*
- *Krakowiak op. 23 nr 4.*

Warto zauważyć że jest to premierowe nagranie powyższych dzieł. Płyta Roman Statkowski Piano Works 3 ukazała się nakładem Wydawnictwa Acte Preamble (APO0536), realizatorem nagrania jest Piotr Grinholc. Zaprezentowane utwory, jak sama wykonawczyni stwierdziła cechuje „styl głęboko osadzony w tradycji romantycznej. Miniatury o charakterze tanecznym nawiązują bezpośrednio do twórczości Fryderyka Chopina, zarówno pod względem formy, stylizacji, jak i języka harmonicznego, stanowiąc swoisty hołd złożony najśłynniejszemu polskiemu kompozytorowi”. Interpretacja dr Anny Paras umiejętnie wpisuje się w przedstawioną charakterystykę dzieł. Nad wirtuozowskim rozmachem i blaskiem dominuje tu głębia uczuć i poszukiwanie swego rodzaju bardziej wyrafinowanych i intymnych barw emocjonalnego wachlarza, choć nie brak również, jak w przypadku *Mazurka e-moll op.24* majestatycznych kulminacji, które Habilitantka realizuje ze swobodą i rozmachem. Wybór tego rodzaju środków interpretacyjnych jest z pewnością trafny w przypadku większości miniatur, cechują się one bowiem nieco sentymentalnym charakterem. Nawet rozpoczynający dzieło *Krakowiak-Reverie op. 23* (notabene coś za połączenie dwóch wykluczających się nastrojów!) przenosi słuchacza w mniej taneczny, bardziej rozmarzony świat. W tym kontekście miniatury prezentujące odmienny, bardziej dynamiczny charakter, takie jak *Oberek op. 22* czy *Mazurek Ges-dur op. 24* pozostawiają pewien niedosyt, w swej interpretacji nawiązując do pozostałych utworów. A przecież uwypuklenie tanecznego, skoczego pierwiastka mogłoby stanowić dla słuchacza bardzo ciekawą odmianę. Godna podkreślenia jest natomiast swego rodzaju dyscyplina i pewna powściągliwość w zakresie rubato, które czynią formy prezentowanych miniatur niezwykle czytelnymi. Pianistka w swoim Autoreferacie wspomniała o wnikliwej analizie przedstawionego dzieła m.in. w zakresie pedalizacji. Wydaje się, że jej starania zostały niestety nieco zniweczone przez zbyt długi pogłos nagrania, prawdopodobnie dodany już po zakończeniu jego realizacji. Niemniej jednak, niezależnie od powyższego faktu, trochę zbyt długa pedalizacja (jak w *Dumce op. 9* zwłaszcza w części *Vivace molto* i kodzie) to wybór Artystki, z którym choć się nie utożsamiam, przyjmuję go jako autorską koncepcję interpretacyjną. Pomijając powyższą wątpliwość, wszelkie wspomniane już wcześniej walory pianistyczne doktorantki decydują o bardzo dobrym odbiorze dzieła przedstawionego do oceny w prowadzonym postępowaniu.

Kolejne przedstawione do oceny dzieło to zarejestrowana ze skrzypkiem Natanem Dondalskim twórczość Romana Statkowskiego na skrzypce i fortepian. Na płytę wydaną nakładem Acte Preable składają się następujące kompozycje:

- *Feuilles d'album op. 32 - A une Blonde*

- *A une Brune*

- *Alla Cracovienne op. 7*

- *Trois Pieces op. 17 a Mr Michèl de Sicard*

- *Romance*

- *Sérénade*

- *Elegia*

- *Mazurki op. 8 – g-moll, F-dur, a-moll*

- *Dumka*

- *Deux Pièces op. 34*

- *Triste Berceuse,*

- *Oberek*

Realizatorem nagrania jest ponownie Pan Piotr Grinholc. Ocena przedstawionego dzieła jest w porównaniu z fortepianowymi miniaturami Romana Statkowskiego nieco bardziej złożona i budzi ambiwalentne odczucia. Z jednej strony współpraca skrzypka i towarzyszącej mu pianistki nie budzi zastrzeżeń. Dr Anna Paras ze swobodą porusza się w muzyce kameralnej i wszelkie, nawet najbardziej dynamiczne objawy agogicznej swobody realizującego partię skrzypiec Natana Dondalskiego nie są dla niej zaskakujące. Widoczne jest tu duże doświadczenie kameralne pianistki. Zarówno operowanie czasem, koncepcja interpretacyjna, jak i wspólne budowanie kulminacji, frazowanie, zasługują na uznanie, pomimo że zarówno partia fortepianu jak i skrzypiec nie należą do zbyt wymagających i możliwości instrumentalne obojga wykonawców są z pewnością znacznie większe. Moje wątpliwości budzą jednak proporcje nagrania – fortepian w stosunku do skrzypiec jest mocno wycofany, jak

gdyby w oddali, co powoduje zmniejszenie a czasem zatarcie wielu realizowanych przez pianistkę różnic. Ponadto w miejscach, w których występuje dialog pomiędzy wykonawcami, jak w przypadku *Mazurka a-moll op. 8*, zauważalna jest znaczna dysproporcja w jego dynamice. Ponownie długi pogłos nagrania w zasadzie wyklucza krótką artykulację. Paradoksalnie bardzo bliskie ustawienie skrzypiec w nagraniu ujawnia wiele niedoskonałości w interpretacji Natana Dondalskiego. Oprócz pięknych miejsc i urokliwej barwy dźwięku skrzypiec, wiele tu intonacyjnych niedociągnięć, pływającej, roztrzęsionej intonacji pojedynczych długich nut, czy jak w przypadku środkowej części *Elegii op. 17*, całej, granej w oktawach linii melodycznej poprzedzonej zresztą pięknym wstępem w partii fortepianu. Ostatnia nuta (flażolet) we wspomnianej miniaturze w zasadzie w wyniku diminuenda przechodzi w szum smyczka do którego ani skrzypce ani reżyser nagrania nie powinni dopuścić. Podsumowując ogólna ocena dzieła w wykonaniu dr Anny Paras jest pozytywna, choć twórczość fortepianowa Romana

Statkowskiego będąca przedmiotem pierwszego dzieła w mojej opinii prezentuje wyższy poziom artystyczny.

Ocena działalności artystycznej, naukowej i pedagogicznej

Z przedstawionej dokumentacji wynika, iż dr Anna Paras prowadzi regularną działalność koncertową w wyniku której do czasu uzyskania stopnia doktora przedstawiła dokumentację 73 koncertów kameralnych, solowych i symfonicznych. Od momentu uzyskania stopnia doktora w 2017 roku Habilitantka udokumentowała 39 koncertów, co zważywszy na okres pandemii Covid-2019 w mojej opinii spełnia wymagania ustawy.

Uzupełnieniem działalności koncertowej jest udział w 8 nagraniach fonograficznych, w tym dwóch przedstawionych do oceny w postępowaniu, uzyskanie 28 różnorodnych nagród i wyróżnień - od wyróżnień na konkursach instrumentalnych dla towarzyszącego wykonawcy pianisty aż po nagrody dyrektora CEA. Ponadto pianistka brała udział w pracach jury 5 konkursów pianistycznych i kameralnych oraz przeprowadziła szereg warsztatów i konsultacji fortepianowych, głównie w szkołach muzycznych regionu zachodniopomorskiego. Przedstawiona działalność, zwłaszcza, że okres jej realizacji przypada również na czas pandemii Covid-19 jest bogata, wartościowa i nie budzi zastrzeżeń. Uzupełnieniem działalności dydaktycznej dr Anny Paras są osiągnięcia uczniów i studentów – 19 nagród uczniów i 12 studentów.

Konkluzja

Stwierdzam, że zarówno zaprezentowana różnorodna działalność artystyczna, naukowa i dydaktyczna dr Anny Paras, jak i intersujący autoreferat oraz przedstawione do oceny w postaci dwóch płyt CD dzieło artystyczne w pełni spełnia wymagania Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Dzieło powyższe przyjmuję bez zastrzeżeń.

dr hab. Wojciech Kubica, prof. AM

